

Nepaprastai intymiai, gailėtingai, pagaviai nutapytas priklausomybių, drąsos ir meilės paveikslas.
„Booker Prize“ komisija

ŠUGIS BEINAS

DOUGLAS STUART

ROMANAS

Winner
The
2020
Booker
Prize

baltos lankos

Douglas Stuart

Šugis Beinas

romanas

Iš anglų kalbos vertė Mėta Žukaitė

baltos lankos

Ketvirtas

Kai įsižiebė vakaro šviesos gatvėje, abu vis dar drėgni sėdėjo ant lovos krašto. Agnesė prileido Šugiui gilią vonią, o paskui, jausdamasi vieniša, įsilipo greta savo jaunylį. Lizė pamačiusi būtų priepuolį gavus. Netrukus teks liautis, jis per sumanus kaip penkerių. Tąsyk pirmą kartą žvilgtelėjo į jos intymias vietas, paskui apsižiūrėjo savo, lyg „rask dešimt skirtumų“ galvosūkyje.

Vanduo atšalo, nes jie smagiai žaidė – prileisdavo šampūno butelius ir laistė vienas kitą muilina srove. Ji leido jam krapštinėti seną nagų laką nuo savo kojų pirštų, ir jo rūpestingas dėmesys veikė lyg pensas, įmestas į tuščią skaitiklį.

Ant lovos krašto šukavo žvilgančius juodus sūnelio plaukus, o jis žaidė, nuleidęs galvą iš susitelkimo. Degtukų dėžutė „mašinytė“ žviegdama stabdžiais suko lovatiesės plunksnų rašto labirintu, ropštėsi jos plika šlaunimi – lengvai, lyg tai būtų Kampsio kalvos. Nesuprasdamas, ką mato, perbraukė per baltus randus, vagojančius jos šlaunies vidinę pusę, – Šugo nagų atminimą. Paskui mašinytė galvotrūkčiais nugarmėdavo atgal ant lovatiesės. Padangos garsiai sužviegdavo, ir berniukas pakeldavo į ją akis ir nusišypsodavo savim patenkintu tėtuko veidu.

Agnesė išsitraukė iš slėptuvės naują lagerio skardinę ir labai atsargiai patraukė už žiedo viršuje. Pirštais apdairiai

sušluostė Burbuliukų purslus ir įsimetė putą burnon. Padavė berniukui tuščią „Tennent’s“ skardinėlę. Jis visuomet mėgo pusnuoges gražuoles, nupaveiksluotas ant šono. Šugis įdėmiai žiūrinėjo šią, anksčiau jos nebuvo matęs, ir jam patiko jos vardo skambesys, kai iš lėto išskiemeno, lygiai kaip senelis Vulis buvo išmokęs. Šššyyy-na.

Šugis susirankiodavo tuščias skardines po visus namus ir išrikiuodavo moteris ant vonios krašto. Glostinėdavo jų skardinius plaukus ir žaisdavo, kad jos šnekasi tarpusavy, leisdavosi į įsivaizduojamus pokalbius, painius monologus, dažniausiai apie užsisakomus naujus batus iš katalogo ir kekšninėjančius vyrus. Kartą jį taip užtiko Šugas. Išdidus stebėjo, kaip Šugis rikiuoja moteris ir fonetiškai skiemenuoja kiekvienos jų vardą. Vėliau plačiau gyrėsi taksi dispečerinėje. „Penkerių metų, a? – sakydavo. – Obuolys nuo obels...“ Agnesė žvelgė su liūdesiu, suprasdama, kas iš tikrųjų vyksta.

Vėliau tą savaitę ji nusivedė Šugį į „BHS“ ir nupirko jam lėlytę – kūdikį. Dafnė buvo mažytė rubuilė metinukė su šeštojo dešimtmečio namų šeimininkės šukuosena iš kuokšteliais į galvą susmaigstytų plaukų. Lėlytė Šugiui baisiausiai patiko. Paskui visas savo lagerio damutes sukrovė į šiukšliadėžę.

Šugis tylomis stebėjo mamą. Jis nuolatos stebėdavo. Visus tris juos ji užaugino ant vieno kurpalio – visi iki vieno jos vaikai buvo pastabūs ir atsargūs kaip kalėjimo prižiūrėtojai.

– O ką manai apie nedidelį pasilynksminį? – paklausė jis, mėgdžiodamas kažkokias nesąmones iš teliko.

Agnesė krūptelėjo. Lakuotais nagais sugnybo jam veiduką ir švelniai spustelėjo duobutes. Spaudė, kol berniuko apatinė lūpa atsikišo.

– Ne-di-delį, – pataisė ji. – NeDìdelį.

Jam patiko jausti jos delnus prie savo veido, ir, nežymiai atlošęs galvą, jis paerzino ją:

– Nedydelį.

Agnesė susiraukė. Įbruko smilių jam į burnytę ir užkabino už apatinių dantų. Švelniai pražiodė jį ir laikė žandikaulį.

– Nėra reikalo nusmukt iki jų lygio, Hju. Pabandyk dar kartą.

Su jos pirštu burnoje Šugis ištarė taisyklingai, nors gal ir neaiškiai. Trumpą taisyklingą i garsą, kaip jai patiko. Agnesė pritariamai linktelėjo ir paleido jo lūpą.

– Ar ten dyyydelė pelyyytė palyyyndo po stalūūū? – Jis pratrūko kikenti dar nebaigęs įžūlios nesąmonės. Agnesė puolė jo gaudyti, o jis spiegė iš laimės ir siaubo, skuosdamas aplink lovą.

Prie žadintuvo gulėjo stirta kasečių. Jis ėmė raustis, žerdamas jas ant grindų, kol nučiupo tą, kurios ieškojo. Žadintuvą jai buvo nupirkęs Šugas. Kaupė pluoštus benzino talonų, perjuostų gumytėmis, ir įteikė jai lyg aukso luitus. Paspaudus plastikinį mygtuką, išvažiuodavo kasečių stalčiukas. Šugis įbruko vidun kasetę ir spiegiančią atsuko į pradžią. Per žadintuvą garsas buvo metalinis ir šaižus, bet Agnesė nepyko. Muzikai grojant, kambarys nebeatrodė toks tuščias. Šugis atsistojo ant lovos ir uždėjo rankas jai ant pečių. Kurį laiką jie taip lingavo. Ji pakštelėjo jam į nosį. Jis pakštelėjo jai į nosį.

Prasidėjo kita daina, ir Šugis žiūrėjo, kaip mama priglaudė prie krūtinės skardinę ir ėmė suktis po kambarį. Agnesė kietai užsimerkė ir nusikėlė į tokią vietą, kur jautėsi jauna ir viltinga, ir geidžiama. Atgalios į „Barrowland“ šokių salę, kur nepažįstami vyrai sekiojo ją alkanais žvilgsniais po šokių aikštelę, o moterys pavydziai nuleisdavo akis. Skleisdama pirštus kaip

gražią vėduoklę, persibraukė jais kūną. Vos virš klubų palietė užsispyrusią riebalų padangėlę, kurią įsitaisė gimdydama trejetą vaikų. Staiga akys atsimerkė, ir ji sugrižo iš praeities, jausdamasi sušikta, kvaila ir su tumulu gerklėje.

– Pakęst negaliu šitų tapetų. Nekenčiu šitų užuolaidų, šitos lovos ir tos prakeiktos lempos.

Šugis kojinetomis pėdutėmis atsistojo ant minkštos lovatiesės. Apglėbė rankutėmis jai pečius ir pamėgino vėl prie jos prisiglausti, tačiau šįkart jinai jį nustūmė.

Mažame bute niekad nebūdavo tylu, sienos buvo per plonos. Kad tėvas girdėtų, nuolat griaudėjo per garsiai atsuktas televizorius. Pusbalsiu niaugzdavo Katrina, įsitempusi telefoną į savo kambarį, laidu brūžindavo gerąjį laką nuo durų apačios, mindama pirmyn atgal po kambarį ir dejuodama apie žeminančias kančias būti septyniolikos. Iš abiejų pusių – kaimynai, o šešioliktame aukšte neatlyždavo vėjas, ištisai užaujantis, tarškinantis prastai sudėtus langus.

Agnesė nuleido galvą į delnus. Klausėsi, kaip tėvai raičiojasi iš juoko iš kažkokio subobėjusio anglo komiko. Abu vyresnieji buvo išėję, dievaižin kur. Pastaruoju metu nuolat būdavo prašapę, išsilenkdavo jos bučkių, vartydavo akis, ką tik ji sakytų. Agnesė nekreipė dėmesio į lengvą Šugio alsavimą, ir akimirką ji lyg ir nebebuvo netoli keturiasdešimties, nebebuvo ištekėjusi moteris, trijų vaikų motina. Ir vėl buvo Agnesė Kemberel, įkliuvusi savo kambaryje, besiklausanti per sieną tėvų.

– Pašok man, – ūmai pasakė ji. – Surenkim baliuką. – Ji kaukštelėjo į žadintuvą, ir kasetė žviegdama pradėjo suktis pirmyn, lėta liūdna muzika užleido vietą kažkam linksmesniam.

Šugis pakėlė jos lagerio skardinę. Prsidėjo prie lūpų kaip kokį stebuklingą gėrimą. Krūptelėjo nuo kartaus avižinio

skonio, primenančio tuo pat metu imbierą, pieną ir avižinę košę. Šoko jai, žingsnelis į vieną šoną, į kitą, spragsėdamas pirštukais ir visiškai nepataikydamas į taktą. Kai ji prajuko, ėmė šokti dar smarkiau. Tai, kas ją prajuokindavo, jis kartodavo dar kokį tuziną kartų, kol jos šypsena darydavosi įtempta ir dirbtinė, o tada jis imdavo ieškoti kito ją pralinksmini galinčio dalyko. Ėmė spyruokliuoti ir išskėtė rankas į šalis, ji juokėsi ir plojo. Kuo laimingesnė atrodė, tuo smarkiau jam norėjosi suktis ir mostaguoti. Vibruojantys raštuoti tapetai grasinosi jį suvimdyti, bet jis neatlyžo, kumščiaavo orą ir krutino klubus. Agnesė užsikvatojo atmetusi galvą, ir liūdesys išgaravo jai iš akių. Šugis spragsėjo pirštais kaip kietas vyrukas, maskatavo galva, vis dar nepataikydamas į taktą. Tai neturėjo reikšmės.

Kai išgirdo, jie abu buvo pritrūkę kvapo iš juoko.

Koridoriuje atsidarė ir vėl užsidarė laukujės durys. Veikiau čiūžtelėjo oro srovė ir susispaudė erdvė, negu pasigirdo garsas. Kilimu miegamojo durų link iš lėto ėmė artėti sunkūs žingsniai. Agnesė surinko išgertas lagerio skardines ir suslėpė už lovos. Atsuko ant pirštų žiedus akutėmis į viršų ir, su lūkesčiu atsisukusi į duris, parepetavo žaismingiausią šypseną. Sunkūs žingsniai sustojo kitoje pusėje. Agnesė ir Šugis klausėsi tylaus smulkių monetų skimbčiojimo kelnių kišenėje. Pasigirdo tylus atodūsis, ir žingsniai nutolo koridoriumi link svetainės. Jis grįžo namo pirmosios arbatos pertraukos. Tai turėjo būti laikas, leidžiamas drauge. Dabar ji klausėsi, kaip Šugas šaltu bejausmiu balsu pasilabina su jos tėvais. Agnesė žinojo, kad tėvas tikriausiai pakels akis – televizorius atsispindės jo akinuose – ir nusišypsos. Stos akimirka, kai Vulis atsikels ir pasiūlys Šugui prisėsti į minkštąjį fotelį. Abu vyrai suks aplink jį ratą, nejaukiai trypčiodami, kol Šugas uždės delną Vuliui ant

peties ir vėl pasodins jį į krėslą. Lizė akmeniniu veidu turbūt atsistos užkaist arbatinio ir tikriausiai suvirpės, nelyg būtų ne Šugis parėjęs, o patsai Kampsio vėjas padvelkęs.

Agnesė viso to klausėsi už sienos. Vienu mostu ji sugriebė kremus ir kvėpalų buteliukus nuo tualetinio staliuko ir sviedė juos per kambarį. Lempa sulūžusi gulėjo ant šono. Plieskianti plika lemputė visiškai pakeitė jos bruožus, ir Šugis išsigando. Viskas taip greit apsvirtė aukštyn kojom.

Agnesė susmuko ant lovos krašto. Jos lagerio skardinėlė pasiliejo ant čiužinio, ir Šugis pajuto, kad alus ėmė sunktis per jo kojinaites. Įsikniaubusi veidu jam į plaukus, ji sausai, bejėgiškai sukūkčiojo, lipniai ir drėgnai alsavo jam į sprandą. Atvirtusi ant lovos, ji nusitempė kartu ir vaiką šalimais. Spaudė jį glėby, o jis žiūrėjo į jos persikreipusį veidą, akių dažai liejosi ir tekėjo. Atrodė kaip kartais alaus damutės – negrabus spaus-tuvininkas nesureguliuoja plėvelės, ir staiga moteris nebe vientisa, o tik susijaukę skirtingi sluoksniai.

Agnesė ištiesė ranką skersai čiužinio, siekdama cigarečių, prisidegė ir garsiai užsitraukė, privertė galiuką užsidegti žėrinčiu variu. Valandėlę žiūrėjo į šviesą, ir jos balsas, pritariant kasetei, trūkinėjo iš savigailos. Dešinė ranka gracingai išsitiesė, ir ji prikišo žioruojančią cigaretę prie užuolaidų. Šugis žiūrėjo, kaip pelenai ėmė smilkti, o paskui paskleidė pilką dūmelį. Jis ėmė muistytis, kai dūmai užtelėję pavirto oranžine liepsna.

Laisvąja ranka Agnesė tvirčiau prisitraukė jį prie savęs.

– Šššš. Nagi pabūk mamytei didelis berniukas.

Jos akyse tvyrojo mirtina ramybė.

Kambarys tapo auksinis. Liepsnos užkopė sintetinėmis užuolaidomis ir siūbtelėjo į lubas. Kamuoliais virto tamsūs dūmai. Tarytum sprukdami nuo godžios ugnies. Jam būtų

buvę baisu, bet mama atrodė ramut ramutėlė, o kambarys dar niekad neatrodė gražesnis, šviesa ir šešėliai šoko ant sienų, ir povo plunksnų raštas ant tapetų atgijo nelyginant tūkstantis padūmavusių žuvyčių. Agnesė laikėsi įsikibusi jo, ir abu tylo-
mis stebėjo šią naują grožybę.

Užuolaidų beveik nebeliko, jos kaip sutirpę ledai varvėjo ant kilimo. Aplink langą atsiknoję tapetai užsiliepsnojo, plastikinis užuolaidų karnizas susilydė, sulinko perpus ir nusviro kaip įlūžęs tiltas. Ant lovos kampo nutūpė didžiulis kunku-
liuojančios užuolaidos karolis, ir juos apgaubė dūmai. Šugis vėl ėmė raitytis. Jis negalėjo liautis kosėti. Tamsiu kosuliu, li-
pniu ir aitriu, kaip tąsyk, kai jam burnoj prakiuro ir ištryško rašalu vienas iš Lizės bingo rašiklių. Agnesė nė nekrustelėjo, tik užsimerkė ir dainavo savo liūdną dainą.

Didysis Šugas sustojo įrėmintas tamsiame tarpduryje. Į kambarį plūstelėjus gaiviam deguoniui, liepsnos pasileido te-
kinos lubomis jo pasitikti. Šugas liuoktelėjo ant lovos, ją per-
šoko ir akimirksniu atlapojo langą. Plikomis rankomis išstūmė degantį poliesterį pro langą. Griebė nuo grindų didžiausius susilydžiusios magmos luistus ir sviedė juos paskui liepsno-
jantį audeklą. Staiga jis vėl pradingo, ir Šugis sukliko tėčiui pavymui, įsitikinęs, kad jis juos paliko.

Grįžęs Šugas ėmė švaistytis šlapiais vonios rankšluosčiais. Kaskart, kai į ką nors pataikydavo, iš jų ištrykdavo rūgštus vanduo, ir liepsnos po jais ėmė gesti. Šugas atsisuko į lovą ir šniojo šlapiais rankšluosčiais susipynusius kūnus. Smūgio su-
gelta oda Šugis stengėsi nepravirkti. Agnesė gulėjo įsitempusi, užsimerkusi.

Kai užgeso paskutinės liepsnos, Šugas sustojo nugara į žmoną ir sūnų. Peršinčiomis akimis Šugis regėjo, kaip jo pečiai

tirta iš pykčio, o kai jis atsigrėžė, veidas buvo iškaitęs, o pirštai išriesti, skaisčiai raudoni ir skaudami, kur buvo nudegęs.

Lizė ir Vulis stovėjo tamsiame koridoriuje. Šugas išplėšė sūnų iš po Agnesės rankos ir įbruko Lizei į glėbį. Agnesė nejudėdama gulėjo ant lovos lyg negyva, o kai Šugas sugnybo jai veidą, lūpos prasižiojo keista žuvies išraiška. Pasilenkęs stipriai ją supurtė, vis kartodamas jos vardą, kol lūpų kampučiai prisirinko seilių.

Jokios naudos.

Jis pasižiūrėjo į Lizę, glaudžiančią berniuką. Vulis persibraukė stora, sudiržusia ranka po akiniais, ašaros jau sruvo jo skruostais. Šugas žiūrėjo į žmoną, į jos kūną be gyvybės ženklų. Kambaryje buvo tylu. Niekas nežinojo, ką besakyt.

Agnesė nepasitikėjo ta ramybe.

Pramerkė vieną akį; vyzdys buvo tamsus ir išsiplėtęs, bet susifokusavęs ir aiškus. Įsikišo sulamdytą cigaretę atgal į burną.

– Kur tave velnias nešiojo?